№ 14 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 5 — 1891 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 5 № 14

ՏԱՍՆ ԵՒ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ՆԵՐԿԱՑ 1891 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

„ՄՇԱԿ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, նոյն դիրքով և նոյն պրօգրամայով: Մենք կը ստանանք սեփական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 րուբլի է, վեց ամսվանը 6 րուբլի.

Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բարօնսկայա և Բաղարնայա փողոցների անկիւնում, Թամամշեվի տանը).

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Յայտարարութիւններ ընդունվում են թէ հայերէն, թէ ռուսերէն և թէ օտար լեզուներով բառին վճարվում է 2 կոպէկ.

«Մշակի» առաջին երեսի վրա մասնաւոր յայտարարութիւններ չեն տպագրվում, այլ տպագրվում են միմիայն լրագիրների յայտարարութիւնները, մահացուցակները և պաշտօնական հաստատութիւնների յայտարարութիւնները, որոնց համար կրկնակի է վճարվում: Մահացուցակի տպագրելը առաջին երեսի վրա արժէ 4 րուբլի, իսկ չորրորդ երեսի վրա՝ 2 րուբլի:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Կատարինէ Զախարեան ՏԷՐ-ՊՕՂՈՍԵԱՆՑ, Սօֆիա և Ռուբէն ԱՆՏՕՆԵԱՆՆԵՐԸ սրտի ցաւով յայտնելով՝ առաջինը իր ամուսնի, իսկ վերջինները իրանց փեսայի, ՊՕՂՈՍ ԼԱԶԱՐԵԱՆ ՏԷՐ-ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ մահվան մասին, խնդրում են ազգականներին և ծանօթներին շնորհ բերել հանգուցեալի յուղարկաւորութեան հանդէսին, Արաս-Աբաթեան հրապարակին կից Երկրորդ Պերէուլօկից, սեփական տնից, № 8, դէպի Մողնու սուրբ Գէորգ եկեղեցին, այսօր, երեքշաբթի օր, փետրվարի 5-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին: 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԹԱՏՐՈՆ

Վաղը, չորեքշաբթի, փետրվարի 6-ին օպէրային խումբը, մասնակցութեամբ տիկին ՖԼԱՇԱՅԻ, կը ներկայացնէ „ՀՐԷՈՒՀԻ“ օպէրան յօգուտ հիւանդ հայ դերասան ԱԴԱՄԵԱՆԻ:

Տոմսակները կարելի է ստանալ Թատրոնի կասսայում և „Тифлисск. Листокъ“ լրագրի խմբագրատանը: 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թիֆլիսի քաղաքային Միքայէլեան արհեստաւորաց դպրոցը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Քաղաքային մի դատ. Ի՞նչ պէտք է անենք. Նամակ Ծաղկաձորից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հայ բանտարկեալների արձակումը. Ձմեռնային կեանքը Մուշի նահանգում. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՕՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐԱՑ ԴՊՐՈՑ

—

Կիրակի, փետրվարի 3-ին, կայացաւ Թիֆլիսի քաղաքային արհեստաւորաց դպրոցի տարեկան ակտը, որին ներկայ էին՝ կառավարչապետի օգնական, կոմս Տատիշչեվ, Թիֆլիսի նահանգապետը, ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուն, քաղաքագլուխը, Դումայի մի քանի ձայնաւորներ, մամուլի ներկայացուցիչներ, և երկու սեռի բաւական մեծ բազմութիւն:

Հանդէսը բացվեց ժամը 1-ին: Մաղթանքներից յետոյ դպրոցի դիրեկտոր, պ. Խարկօվ, կարդաց դպրոցի տաս տարվայ հաշիւը, ապա բաժանվեցան վկայականներ աւարտած աշակերտներին և վերջապէս հիւրերը նայեցին դպրոցի աշակերտների բազմատեսակ աշխատանքները: Ժամը 3-ին հանդէսը վերջացաւ:

Քաղում ենք մի քանի հետաքրքիր տեղեկութիւններ դպրոցի տաս տարվայ հաշուից:

Դպրոցը ծախսում է ընդամենը իր գոյութեան վրա՝ տարեկան 30,400 րուբլի: Տաս տարվայ ընթացքում, որ գոյութիւն ունի դպրոցը, նրա պահպանութեան վրա ծախսված է եղել 280,210 րուբլի: Համեմատ այդ խոշոր գումարի, մեր կարծիքով, շատ աննշան է տաս տարվայ ընթացքում դպրոցից աւարտած աշակերտների թիւը. տաս տարվայ ընթացքում աւարտեցին մեր արհեստաւորաց դպրոցից ընդամենը 112 հոգի, որոնցից միայն 8 հոգի վարպետի կոչումով, 76 հոգի վարպետի օգնականների կոչումով, և 28 հոգի աւարտեցին վկայականով:

Տաս տարվայ ընթացքում հայերից 50 հոգի են աւարտել ուսումը, վրացիներից 33 հոգի, ռուսներից 26 հոգի, ասօրիներից 1 հոգի, գերմանացիներից 1 հոգի և հրէաներից 1 հոգի:

Մեծ մասամբ աւարտում են փականագործական բաժնից, և առհասարակ արհեստների այդ բաժինն է, որը գրաւում է տեղացի երիտասարդներին: Այն ինչ դարբնական, ատաղձագործական բաժինները և ձուլարանը՝ աւելի պակաս գրաւում են երիտասարդ արհեստաւորներին և այդ բաժիններից համեմատաբար աւելի պակաս թւով են աւարտում աշակերտները:

Ապա կը հաղորդենք և հետևեալ տեղեկութիւնները. 1880 թւին, երբ բացվեց դպրոցը, աշակերտների թիւը 63 էր, հետևեալ 1881 թւին նրանց թիւը հասաւ 145-ի, երրորդ, 1882 տարին, աշակերտների թիւը 187 էր, 1883 թւին՝ 232, ապա 1884 թւին՝ 243: Սակայն մեզ անյայտ պատճառով 1885 թւից, աշակերտների թիւը սկսում է պակասել. դառնում է 222, և 1889 թւին իջնում է 149-ի: Վերջապէս այս րօպէիս դպրոցի մէջ ուսանում են 218 աշակերտներ, ուրեմն դարձեալ աւելի պակաս քան 1884 թւին, երբ նրանց թիւը հասել էր 243-ի:

Ներկայ տարվայ աշակերտների 218 ընդհանուր թւից՝ 88 հայեր են, 65 վրացիք, 53 ռուսներ և 12 ուրիշ ազգութիւններին պատկանողներ:

Նշանաւոր է, որ մինչև 40% աշակերտների՝ տարուց տարի դուրս են գալիս դպրոցից, դասընթացքը չաւարտած: Դա բացատրվում է նրանով, որ շատերի կաղմուածքը չէ դիմանում արհեստագործական ծանր աշխատանքին, շատերն էլ ապրելու միջոց չունենալով, թողնում են ուսումը և վարձվում են Թիֆլիսում որպէս ծառաներ, խանութների գործակատարներ և, այլն:

Ուշադրութեան արժանի է, որ վրացիք, գլխաւորապէս Քութայիսի նահանգից եկածները, զուրկ մնալով շատ անգամ որ և է կենսական միջոցից՝ կամ թողնում են ուսումը, կամ աննշան առաջադիմութիւն են ցոյց տալիս դպրոցում: Դպրոցի տրամադրութեան տակ գտնված ստիպենդիաներից ստացվող տոկոսների մեծ մասը գործադրվում է այդ պատճառով գլխաւորապէս վրացի ազգութեան պատկանող դպրոցի աշակերտներին թոշակ տալու վրա: Այդ ստիպէնդիաներից օգտվում են վրացիներից 64%, հայերից 19% և ռուսներից 17%:

Առհասարակ ստիպողական պահանջ է զգացվում ապաստարան հիմնելու դպրոցի չքաւոր աշակերտների համար: Թէև աշակերտները դպրոցում ճաշ են ստանում, բայց ննջարան չը կայ դպրոցում: Եւ ահա աշակերտներից շատերը, որոնք տուն ու տեղ չունեն անգամ, ո՞վ գիտէ թէ ինչ խոնաւ, ցուրտ և անառողջ ժամանակաւոր ապաստարաններում են անցկացնում գիշերները:

Արդեօք չէ՞ր կարելի նոյն իսկ դպրոցի շինութեան մէջ սարքել ժամանակաւոր ննջարաններ չքաւոր աշակերտների համար, մինչև որ կը գտնվեն նիւթական աղբիւրներ (կամ քաղաքային վարչութեան կողմից տրվող միջոցներից, կամ նոյն իսկ դպրոցի աղբիւրներից), առանձին մի ապաստարան չքաւոր աշակերտների համար ... հաստատելու:

Իսկ ինչ որ վերաբերվում է դպրոցի այդպէս ասած տեխնիկական առաջադիմութեան, —այդ առաջադիմութիւնն արդէն յայտնի եղաւ թէ կովկասեան գիւղատնտեսական ցուցահանդէսում ներկայացրած դպրոցի աշակերտների աշխատանքների նմուշներից, թէ Պետերբուրգում երկու տարի առաջ կայացած արհեստագործական դպրոցների համագումար ժողովին ներկայացրած նոյն աշխատանքների նմուշներից: Երկու տեղն էլ, ինչպէս յայտնի է, դպրոցն արժանացաւ էկսպերտների յանձնաժողովների կողմից թէ մեդալների և թէ գովասանական վկայականների:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՄԻ ԴԱՏ

—

Ինչպէս յայտնի է, դեռ ևս 1877 թւին Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը յարուցեց այն հարցը, թէ Թիֆլիսի պալատի շինութիւնը, որտեղ բնակվում էր փոխարքան, կայսերական պալատ չը լինելով, այլ քաղաքային գետնի վրա կառուցված արքունի շինութիւն՝ պէտք է վճարէ քաղաքային հարկերը տարեկան 4000 րուբլու չափով, համեմատ քաղաքային գնահատութեան: Սակայն քաղաքային գործերին վերաբերեալ նահանգական ատեանը մերժեց քաղաքային վարչութեան այդ պահանջին բաւականութիւն տալը: Այն ժամանակ քաղաքը գանգատվեց Սենատին: Այժմ մենք տեղեկացանք, որ այս օրերս քաղաքը տարաւ իր դատը. Սենատը վճռեց այդ քաղաքային վէճը՝ յօգուտ քաղաքի, բացատրելով թէ այն տունը, որտեղ առաջ կենում էին կովկասեան փոխարքաները, իսկ այժմ երկրի կառավարչապետները՝ կայսերական պալատ չը լինելով, ազատ չէ կարող մնալ հարկատուութիւնից, ուստի վճռեց որ քաղաքը իրաւունք ունի հարկ դնել յիշեալ շինութեան վրա, համեմատ շինութեան գնահատման:

Եթէ 1877 թւից սկսած քաղաքը այդ շինութիւնից կը ստանայ այժմ իւրաքանչիւր տարվայ համար 4000 րուբլի,—նա միանգամից կը ստանայ ուրեմն 56,000 րուբլի գումարը և այսուհետև էլ իւրաքանչիւր տարի քաղաքային եկամուտների աղբիւրները կաւելանան դարձեալ 4000 րուբլի գումարով:

ԻՆՉ ՊԷՏՔ Է ԱՆԵՆՔ

—

Ամենքը գանգատվում են, տրտնջում են իրանց գործի, արհեստի մասին, որ չեն վարձատրվում իրանց քրտինքը, աշխատանքը, որ չեն կարող լրացնել իրանց առօրեայ պահանջները, որ միշտ զրկանքների են ենթարկված, և այլն և այլն: Այո՛, ախալցխացին որքան և խնայող է, զգոյշ է իրան շռայլութիւններից, մինչև անգամ ժլատութեան է հասցնում իր տնտեսութիւնը, սակայն և ճիշդ է, որ վերջին տասնեակ տարիներում, մեր հասարակութեան նիւթական դրութիւնը աւելի վատթարացել է, աւելի յետ է մնացել, աղքատացել: Առաջադիմութեան ոչ մի քայլ, կենցաղավարական պայմանների մէջ ոչ մի բարեփոխումն. ինչ է արդեօք այդ յետադիմութեան պատճառը. ահա մի հարց, որ այսօր մեր յօդուածի նիւթ վերցնելով, պարտք ենք համարում բացատրել ըստ մեր հայեցողութեան:

Մեր երկրագործ գիւղացին, մինչև այսօր էլ հաւատարիմ մնալով իր պապենական աւանդած մշակելու ձևերին, ոչ մի փոփոխութիւն չէ մտցրած իր գիւղատնտեսութեան մէջ. Նրան բոլորովին անծանօթ են մշակութեան կատարելագործված գործիքները, մեքենաները. Նա գիւղացու պարտադիր պարապմունքը համարել է աստղ... գործութիւնը—ռանչպարութիւնը. Նա չէ ձեռնարկել գիւղատնտեսութեան զանազան ճիւղերը զարգացնել իր մէջ. Նա իր յոյսը դրած ճկուն եզների համբերատար վզերի և իր ջլապինդ բազուկների վրա, գարնան սկզբից մինչև աշուն թափում է արիւն քրտինք իր սովորական վարը վարելու, հերկելու, հնձելու և ամբարելու, իսկ ազատ չորս ամիսներն էլ տաք քուրսիի տակ պարապ սարապ ձգվելու: Եթէ նրան ասելու լինես, թէ քո աշխատութիւնը հեշտացնելու համար եօթն զոյգ եզների փոխարէն պահիր միայն երեք զոյգը, ձեռք բեր կատարելագործված մեքենաներ, որով հեշտանում է քո ֆիզիկական չարչարանքը և միջոց կունենաս գիւղատնտեսութեան այլ ճիւղեր ևս աւելացնել քո պարապմունքի մէջ, ինչպէս են շերամապահութիւն, մեղուաբուծութիւն, անասնապահութիւն, կաթնատնտեսութիւն և այլն, իսկ ձմեռը կարող ես զբաղվել տնայնագործութեամբ, գիւղացին թերահաւատութեամբ մերժում է ամեն խորհուրդ, որովհետև նրան հարկաւոր են շօշափելի փաստեր իր արմատացած համոզմունքից շեղվելու. իսկ այդ փաստերն ոչ ոք չէ ապացուցանում, քանի որ չունենք մեր մէջ գիւղացու բարօրութեան նուիրված կարեկից բարեկամներ, մասնագէտ խորհրդատուներ:

Քաղաքացի մշակը առաւօտից վաղ կանգնում է փողոցի անկիւնում և սպասում, որ մինը հրաւիրէ նրան որ և է ծառայութեան. պատահում է, որ ամբողջ եօթնեակ նրան ոչ ոք չէ վարձում. սակայն նա ունի ընտանիք, գերդաստան. եթէ հարցնելու լինես, թէ ինչու օրերդ կորցնում ես սպասելով պատահական վարձողի, գնա քո պարտէզի և պարապ հողի վրա աշխատիր, ծառեր անճիրու, բոստան ցանիր. եթէ չունես քո սեփական պարտէզը կամ ազատ երկիրը, գնա անտառ, փայտ կտրիր, ցախաւել հիւսիր, այդ միջոցով դու կարող ես օրականդ հայթայթել, անշուշտ պատասխանը լսելու ես, թէ ես շնորք չունեմ պարտիզպանութիւն կամ բօստանչութիւն անելու, անտառ գնալը իմ ինչ գործն է, իմս քար կտրել, հող կրել, երկիր փորել, ջուր բերել և այդպիսի ծառայութիւն: Դժբաղդաբար այդ մշակը ունի իր հարիւրաւոր հետևորդները, բայց նրանց լուրջ խորհուրդներով և գործով օգնողներ չը կան:

Շրջում ես արհեստաւորների գործարանները և ամէն տեղ նկատում ես բիրտ ֆիզիկական աշխատանք. դարբինը կուրծքը բաց, երեսը քրտինքով ողողած, ահագին մուրճը ձեռքին թախ հա թախ խփում է երկաթի կտորին. երկաթն ուժեղ հարուածների տակ տափկանում, գալարվում և ընդունում է վարպետի ցանկացած ձևը, ահա քեզ տապար, խոփ, մանգաղ, պայտ և այլն. բայց որքան անյարմարութիւն, կոշտութիւն, բաղդատելով օտար երկիրներից եկած նոյնանման առարկաների հետ: Եթէ համարձակվես խորհուրդ տալ վարպետին թէ, ինչու այդքան դժոխային չարչարանք էք կրում, կարող էք ձեռք բերել աշխատանքը հեշտացնող գործիքներ, աւելի գեղեցիկ և յարմարագոյն իրեղէններ պատրաստել, որոնց պահանջը զգալի է նոյն իսկ քաղաքումս, ինչպէս են զանազան դանակներ, մկրատներ, ասղներ, փականքներ, փեղկեր, գամեր, կեռեր և այլն և որոնց մենք կրկնապատիկ գին ենք վճարում, քան վաճառում էք դուք ձեր կրկնակի քաշով և մեծ աշխատութեամբ պատրաստածները: Վարպետը քեզ պատասխանում է,—մենք այսպէս ենք տեսած և այսպէս էլ շարունակում ենք. ցոյց տուէք մեզ հեշտ միջոցը, եթէ խելքներս հասաւ՝ այն ժամանակ մենք էլ հետևում ենք:

Մտնում ես հիւսնի կրպակը, տեսնում ես միմիայն կոպիտ ձևով և այլանդակ նկարներով սնդուկներ և այլ փայտեղէն կարասիք. զարմանում ես նրանց անճաշակ և անպիտան արտադրութիւնների վրա. դու նրան ասա, թէ ախալցխացին կարող է յարատև շահվել իր անսպառելի անտառների զանազան տեսակ փայտեղէնից, նրանից պատրաստելով գեղեցիկ և պիտանի կարասիք և արտահանելով զանազան քաղաքներ, ինչպէս Ախալքալաք, Ալէքսանդրոպոլ, Երևան, ուր թանգ է փայտեղէնը. ուրեմն աշխատեցէք առևտրի և արդիւնաբերութեան այդ ճիւղը բազմանալու ձեր ձեռքում, գոյութեան պատերազմը միշտ մրցումով պէտք է առաջ տանել, թէ մենք յարմարվելու ենք ժամանակի պահանջներին, և ոչ ժամանակը յարմարեցնելու մեր ճաշակին: Սակայն ամենքն էլ պահանջում են կենդանի օրինակներով ապացոյցներ հնարաւորութեան մասին: Ովքեր պիտի լինեն այն գործնական մարդիկ, որ [illegible] տերով սթափեցնեն անշարժութեան փոշիով խմորված հասարակութեան, յեղաշրջելով դէպի նոր կեանք, նոր գործունէութիւն և առաջադիմութիւն:

Մեր քաղաքում կայ դատարկաշրջիկների մի լէգիոն. այդ լէգիոնը բաղկանում է տեղիս, քաղաքային և ազգային դպրոցներից կիսաւարտ և աւարտած պատանիներից, որոնք չափելով քաղաքիս արուարձանները, դոնքիշոտական դատողութիւններով իրանք իրանց ինտելիգենտներ են համարում, մի ծանր բեռ լինելով իրանց ծնողներին և հասարակութեանը. գործելու անընդունակ, արհեստներն ատող, գիտութիւնից զուրկ. դրանք են լինելու մեր առաքեալները:

Մենք ունենք մանրավաճառների մի դասակարգ. այդ դասակարգի մարդիկ այնքան բազմաթիւ են, որ եթէ տան վրա բաժնելու լինենք, մի պատկառելի թիւ էլ աւելանում է իւրաքանչիւր տանից. նրանց առօրեայ մտածմունքը իրանց գերդաստանները կառավարելու հոգսերն են. առևտրական ճգնաժամը, հացի խնդիրը նրանց էլ ճկել է և անընդունակ դարձրել ուրիշների վրա մտածելուն: Կան մի երկու տասնեակ հարուստ վաճառականներ, որոնք իրար դէմ անտակտ մրցումով քանդում են միմեանց և մանաւանդ քանդում են իրանց ստորադրեալ մանրավաճառներին, — վաճառելով ապրանքը նոյն գնով մանրավաճառի վրա, ինչ գնով որ վաճառում են սպառող յաճախորդի վրա. այս դէպքում կրկնապատիկ վնասվում է մանրավաճառը, որը փոխանակ խոհեմութեամբ հեռանալու առևտրական ասպարէզից, նա ապառիկ տալով է իր մրցումը շարունակում—որովհետև ապառիկի մէջ կարող է մի քանի կոպէկով բարձր գնով վաճառել իր խանութի ապրանքը. պարտատէրը իր ժամանակին չէ կարող հատուցանել պարտքը, հաւատարմութիւնը կորչում է, խանութի ապրանքը դատարկվում, մնում է միայն դաւթարը. ուրեմն սնանկութիւնը անխուսափելի է և այդ օրին մենք տեսնում ենք շատերին: Ուրեմն ունենք սպասել մարդասիրութիւն, մանրավաճառից թէ հարուստ վաճառականից. առաջինը ինքն է կարօտում, իսկ վերջինը խոպան տատում:

(Կը շարունակվի)

ՆԱՄԱԿ ԾԱՂԿԱՁՈՐԻՑ

—

Յունվարի 29-ին

Բժնի գիւղը գտնվում է Ծաղկաձորի «Ալի-բէկ» սարի հարաւ-արևմտեան կողմի ձորալանջում: Այդ գիւղում խառն կերպով բնակվում են հայեր և թուրքեր. այդտեղ թէ հայ և թէ թուրք հասարակութիւնները, իրանց առօրեայ ընթացիկ կեանքի հանգամանքների տեսակէտից, գրեթէ միանման պայմանների շրջանումն են գտնվում: Ասիականութեան ժառանգական հրէշային կրքոտ բնաւորութիւնը՝ իր պատմական գործառնութեամբ՝ տիրապետում է թէ մէկում և թէ միւսում: Այս քանի օրը գրելու դրդեց հետևեալ անախորժ և մի և նոյն ժամանակ տխուր դէպքը, որը նորերս պատահեց այդ Բժնի գիւղում:

Սրանից մի քանի օր առաջ յիշեալ թրքախառն Բժնի գիւղում մի հայ երիտասարդ խեղդեց իր նշանած օրիորդին, երբ վերջինս չէր համաձայնվում ամուսնանալ նրա հետ: Երիտասարդը, որը, թէ իր և թէ աղջկայ ծնողների համաձայնութեամբ միայն նշանվել էր այդ օրիորդի հետ, մի օր գնալով իր աներոջ տունը, կամեցել է տեսնել իր նշանած աղջկան. սակայն, ինչպէս պատմում են, աղջիկը չը սիրելով այդ երիտասարդին, որն իր (աղջկայ) ծնողների համաձայնութեամբ արդէն իր նշանածն էր դառել, խոյս է տալիս նրանից, փախչելով և թաքնվելով իրանց գոմի անկիւնում: Այդ միջոցին փեսացու երիտասարդը բռնելով գոմում իր նշանած աղջկան, կամենում է բռնաբարելով գոնէ իր կամքին հնազանդեցնել նրան.... և այդպիսի բռնի միջոցով իր ձեռքը պինդ սեղմելով աղջկայ կոկորդին, մի քանի րոպէ չանցած նա արդէն մեռած է տեսնում աղջկան իր գրկում:

Այդ դէպքն այն հանգամանքի արդիւնքն է անշուշտ, որ գիւղական այդ երկու ընտանիքները միմեանց հետ խնամիանում են առանց հարսնացու-աղջկայ համաձայնութիւնը առնելու. Նրանք գործ են դնում իրանց վաղեմի սովորութիւնները բռնի միջոցներով միայն և այդպիսով ահա իրանց կամայական կրքերին զոհ է գնում դժբաղդ օրիորդը:

Ծաղկաձորի գաւառամասի ամբողջ ժողո[illegible] պաշտպանութիւններով: Խօսքս նրա մասին է, որ այդ գաւառակում գիւղացիները իրանց զաւակներին ամուսնացնում են առանց նրանց համաձայնութիւնը հարցնելու. այդ հանգամանքից ամուսնացող զոյգի հետ ապագայում տեղի են ունենում ամուսնական այլ և այլ գեղծումներ և անբարոյական երևոյթներ: Բացի դրանից ակամայ կերպով ամուսնանալուց յետոյ դրանց շրջանում առաջ են գալիս ընտանեկան զանազան տեսակ երկպառակութիւններ....

Ցանկալի է, որ այդ վաղեմի վատ սովորութիւնը վերացվէր Ծաղկաձորի շրջանի ժողովրդի միջից: Ժամանակ է կարծեմ գիտակցաբար վերաբերվել դէպի մարդկութիւնը: Մարդկութեան հետ չը պէտք է վարվել այնպէս, ինչպէս անասուններին հետ....

Բայց իզուր ենք աշխատում: Աւանդապահ գիւղացուն իր վաղեմի, պատմական նախապաշարմունքից և անզուսպ կամայականութիւնից յետ կանգնեցնելու համար նոյն իսկ մամուլի խօսքը կարծեմ անզօր կը հանդիսանայ....

Գ. Ս.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Մեր թղթակիցը գրում է մեզ ԲԱԹՈՒՄԻՑ հետևեալը. «Ձեր լրագրի 11-որդ համարում այստեղից հաղորդած լուրը սխալ է. նաւակի շուռ գալուց ծովը թափվել են մշակներից միայն 3 հոգի, որոնցից երկուսը թիւրքիացի հայեր էին, իսկ մէկը թուրք: Երեքն էլ ջրից հանված են կիսամեռ դրութեան մէջ, բայց դրանցից ոչ մէկը չէ խեղդվել: Դրանց թւում ոչ մի սալմաստեցի հայ մշակ չէ եղել»:

—

ՄԵՐՎԻՑ մեզ գրում են. «Այստեղի հայերը խնդիրք են պատրաստել բարձր հոգևոր իշխանութեան անունով, որպէս զի Մերվի հայ համայնքի համար քահանայ նշանակվի Նորընծայ Մեսրոպ քահանայ Բաբայեանց: Մերվի հայերը յոյս ունեն, որ վերջապէս իրանց խնդիրքը կը յարգվի»:

—

Ինչպէս մեզ գրում են, շնորհով մի քանի պարոնների աշխատութեան՝ շուտով բացվելու է Մերվում հասարակաց ընթերցարան: Յիշեալ պարոնները տնից տուն, խանութից խանութ մանգալով՝ փողեր են ժողովում յօգուտ հիմնվելի ընթերցարանի:

—

Փետրվարի 1-ին, ուրբաթ օրը, ԹԻՖԼԻՍԻ թատրոնում, յօգուտ Թիֆլիսի առաջին գիմնազիայի չքաւոր աշակերտների՝ ներկայացվեց «Րիգոլէտօ» օպէրան, մասնակցութեամբ տիկին Պերկուօկօի և պ.պ. Պերկուօկօի և Բուբլիատօի: Թատրոնը այնպէս լի էր բազմութեամբ, որ բառի բուն նշանակութեամբ չարժվել անհնարին էր թատրոնի անցքերում: Բայց մեզ զարմացնում է, որ այդպիսի մի օպէրայի ներկայացմանը, ինչպէս է Վերդիի «Րիգոլէտօ», որը ինչպէս յայտնի է, վերցրած է Վիկտոր Հիւգօի «Le roi s'amuse» դրամայից, մեր ծնողները բերում են իրանց երեխաներին: Ի՞նչ պէտք է հասկանան այդ օպէրայից փոքրիկ աղջիկներ, փոքրիկ կադէտներ և փոքրիկ գիմնազիստներ: Մենք հասկանում ենք, որ այդ տեսակ օպէրա տեսնելու համար թատրոն գային գիմնազիայի բարձր դասատան աշակերտները, բայց ոչ թէ երեխաներ, որոնց համար ոչ թէ միայն անհասկանալի է Վիկտոր Հիւգօի դրամայի նիւթը, բայց և վաղ է առհասարակ յաճախել օպէրան, մանաւանդ «Րիգոլէտօի» պէս սարսափելի տենդէնցիա ունեցող օպէրան, որտեղ կայ և յափշտակութիւն, և բռնաբարութիւններ և մահ, և վրէժխնդրութիւն իշխանաւորի անառակ վարմունքի դէմ, որի համար ոչինչ սուրբ բան չը կայ աշխարհիս երեսին:

—

Վաղը, փետրվարի 6-ին, չորեքշաբթի օր, ԹԻՖԼԻՍԻ թատրոնում մեր օպէրային խումբը կը ներկայացնէ յօգուտ հիւանդ հայ դերասան Ադամեանի «Հրէուհի» օպէրան, մասնակցութեամբ տիկին Ձլաշայի: Յոյս ունենք որ հասարակութիւնը կը շտապի արտայայտել իր համակրութիւնը տաղանդաւոր դերասանին, լցնելով թատրոնի դահլիճը:

—

Վերջապէս կիրակի, փետրվարի 3-ին, աւարտվեց Հայոց Բարեգործական ընկերութեան ձգձգվող [illegible] դամներ: Հաստատվեցան վերջին օրերս կենտրոնական վարչութեան հասած երկու ճիւղերի նախահաշիւներն էլ. 1) Ալէքսանդրապոլինը 132 անդամներով, 670 ր. մուտքով և 2) Կարսինը՝ 80 անդամներով և 1,014 ր. մուտքով: Ինչպէս յայտնի է անցեալ կիրակի ժողովը վճռեց տպագրել ընկերութեան տասնամեայ գոյութեան հաշիւը. խորհուրդը իր վերջին նիստում վճռել է այդ բանի համար նախահաշւի մէջ մտցնել 300 ր., որը պէտք է գոյանայ թատրոնական ներկայացումից կամ մի այլ աղբիւրից: Ընդհանուր ժողովը հաստատեց այդ ևս: Այնուհետև սկսվեցան ընտրութիւնները. ընդհանուր ժողովի նախագահ ընտրվեց բժշկ. Բ. Նաւասարդեանց, քարտուղար՝ Ա. Թարխանեան, վարչութեան անդամներ՝ Ա. Անանեան, Յ. Ծովեանեան, Բ. Մելիք-Ղարագեօզեան և Փ. Վարդանեանց. փոխ-անդամներ՝ Ա. Սուրէնեան, Ե. Ծատուրեան և Ա. Մէլիք-Փաշայեան. վերաստուգող յանձնաժողովի անդամներ—Ա. Վարդապետեան, Տ. Նազարեան և Ա. Բօյինեան: Այնուհետև շնորհակալութիւն յայտնելով ընդհանուր ժողովի այժմեան նախագահ Ս. Արծրունուն և քարտուղար Հ. Տէր-Միքայէլեանցին, ժամը 2-ին ժողովը ցրվեց:

—

Փետրվարի 2-ին և 3-ին Թիֆլիսի կալուածական բանկի թատրոնում ռուսաց դրամատիկական խումբը ներկայացրեց մի նոր պիէսա՝ այն է Օստրովսկու «Վասիլիսա Մելենտիևնա» պիէսան, որը խումբը դեռ Թիֆլիսում չէ խաղացել մինչև այժմ: Պատմական այդ պիէսան Օստրովսկու աջող գրուածներիցն է, որը միանգամայն ճշգութեամբ ներկայացնում է Իվան Գրոզնու պալատը և բարքերը: Բեմի սարք ու կարգը և խաղացողների հագուստները պատմական ճշգութեան համաձայն էին: Պէտք է խոստովանվել և այն, որ խումբն էլ թէև շատ աչքի ընկնող ույժեր չունի իր մէջ, ընդհանրապէս շատ աջող է խաղում, այնպէս որ ներկայացումը մեծ տպաւորութիւն է թողնում հասարակութեան վրա, և դեռ կարող է էլի մի քանի անգամ ժողովուրդ գրաւել թատրոն: Հերոսուհու դերը կատարում է տիկին Մայերօվա մեծ ոգևորութեամբ և հմտութեամբ: Իվանի դերը կատարող Սամարին դերասանը այս դերի մէջ այնպէս լաւ է, որ հանդիսականը երբեմն մտածում է, թէ ինչպէս այդ դերասանը, որը աւելի փոքր դերերում թոյլ է խաղում, այս մեծ դերում շնորք և հմտութիւն է ցոյց տալիս: Միւս խաղացողներն էլ այնքան լաւ են տանում իրանց գործը, որ ընդհանուր տպաւորութիւնը բաւարար է: Երկու անգամն էլ թատրոնում բաւական հասարակութիւն կար:

—

Կիրակի, փետրվարի 3-ին, կայացաւ ԹԻՖԼԻՍԻ ժողովարանի դահլիճում Թիֆլիսի առաջին և երկրորդ գիլդիայի վաճառականների ժողովը: Նախագահում էր առևտրական աւագը, պ. Գ. Դավիդօվ: Կարդացվեց առևտրական ուպրավայի անցեալ տարվայ ելևմուտքի հաշիւը: Ապա ընդունվեց «Առևտրի և մանուֆակտուրայի» մասնաժողով մեր քաղաքում հիմնելու առաջարկութիւնը: Վաճառականները յանձն առան տարեկան 2100 րուբլի վճարել այդ մասնաժողովը պահպանելու համար: Այդ գումարը կը գոյանայ վաճառականների տարեկան կամաւոր տուրքերից. առաջին գիլդիայի իւրաքանչիւր վաճառականը կը վճարէ տարեկան 6 րուբլի, իսկ երկրորդ գիլդիայինը՝ 3 րուբլի: Այնուհետև թէ առևտրական ուպրավայի անդամներ և թէ նահանգական հարկապահանջ ատեանի անդամներ վաճառականութեան կողմից՝ ընտրվեցան նոյն անձինք, որոնք այդ պաշտօնները վարում էին և անցեալ տարի:

—

Այսօր, փետրվարի 5-ին ԹԻՖԼԻՍԻ բանկայի թատրոնում կը կայանայ մեր հայ երգիչ պ. Բ. Ամիրջանեանցի կօնցերտը, մասնակցութեամբ տ. տ. Ֆերգիս-Դավիդօվայի և Ռնտիլօվայի, և պ.պ. Սարաջեւլի, Ֆարինայի, Միրաղեանի, Պետրոսեանի, Փուղինօվի և ուրիշների: Յոյս ունենք որ հայ հասարակութիւնը չի խնայի իր միջոցները օգնելու պ. Ամիրջանեանցին՝ ուղևորվելու Իտալիա, իր հարուստ ձայնը կատարելագործելու համար: Կօնցերտի պրօգրամը գրաւիչ է և նրա մէջ մտցրած են և մի քանի հայերէն երգեր:

—

Եւրոպական բժշկների ձեռքով արած փորձերից յայտնվում է որ Կօխի լիմֆան ոչ թէ միայն անաջող կերպով բժշկում է թոքախտը, բայց և [illegible] թեան վրա: Թէև սկզբից ըստ երևոյթին, լիմֆան թեթևացնում է այդ հիւանդութիւնը, սակայն մի քանի ժամանակից յետոյ հիւանդի դրութիւնը աւելի էլ վատանում է: Այդ մասին աւելի մանրամասնաբար կը խօսենք «Մշակի» հետևեալ համարում, քաղելով մեր տեղեկութիւնները եւրոպական բժշկական լրագիրների ամենավերջին համարներից:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԻ ԱՐՁԱԿՈՒՄԸ

—

Կ. Պօլսի հայ բանտարկեալների արձակման արարողութեան մասին այնտեղի լրագիրները տպագրել են հետևեալ մանրամասնութիւնները:

«Ըստ տեղեկութեանց «Թարիգի», տասն և հինգ օր առաջ Սուլթանն հրամայած էր ոստիկանութեան նախարար Նազըմ պէյին՝ Հայոց դէպքին մէջ մասնակցութիւն ունեցած ըլլալ կասկածանօք բանտարկելոց մէկ ընդհանուր ցուցակը պատրաստելով իրեն մատուցանել: Ն. Վեհափառութիւն համոզուած էր թէ բանտարկելոց մեծագոյն մասը զոհ գացած էին իրենց պարզամտութեան և այլոց խաբէութեան: Այդ ցուցակին իրեն մատուցուելէն յետոյ, Վեհ. Սուլթանը հաճեցաւ ներում շնորհել հայ բանտարկելոց, թուով եօթանասուն և վեց, ի բաց առեալ տասն երեք անձեր, որք իբր պարագլուխ նկատուած էին:

Կայս. Իրատէն շաբաթ օրն հաղորդուեցաւ Բ. Դրան և անտի Ոստիկանութեան նախարարին, որ անմիջապէս իր ներկայութեան հրաւիրելով արձակման արժանացող եօթանասուն և վեց Հայերն, աւետեց անոնց կայսերական ներման շնորհն և յորդոր կարդաց չը շեղիլ բնաւ հաւատարմութեան շաւղէն և աղօթել վասն թանգագին կենաց Վեհ. Սուլթանին: Արձակեալք միաբերան գոչեցին «կեցցէ Վեհ. Սուլթան» և իրենց խորին երախտագիտութիւնն ու անխախտ հաւատարմութիւնն յայտնեցին:

Շաբաթ օրը, Քաղաքական ժողովոյ անդամներէն Վսեմ. Աբիկ էֆէնտի Ունճեան, որ յայտնի գնահատելի գործունէութիւն մը ունեցած էր այս բերկրալի առթիւ, ժամ 8-ին միջոցներն Ազգ.

Պատրիարքարան գալով ուսկից կայսերական ներման ուրախառիթ լուրը յայտնելով թէ քիչ յետոյ արձակեալք Պատրիարքարան պիտի բերուէին: Հետևաբար հրամանաւ Ս. Պատրիարք Հօր՝ հարկ եղած նախապատրաստութիւնք տեսնուեցան կատարելի ընդունելութեան համար: Կայս. ներման լուրը կայծակի արագութեամբ տարածուեցաւ ի Գումգաբու և ի շրջակայս, հետզհետէ ժողովրդեան ստուար բազմութիւն մը կը խռնուէր Պատրիարքարանի դրան առջև և Մայր եկեղեցւոյ բակին մէջ: Բազմութեան ստորկանք և ստորին—գիտցողը կը հոգէին բարեկարգութեան: Անձկալից սպասողութիւն մը կը տիրէր բոլոր ներկայից վրայ որք անհամբեր կը սպասէին արձակելոց գալստեան: Ս. Պատրիարքը, Աբիկ էֆ. Ռշտեան, Քաղ. ժողովոյ ատենապետ Աբր. էֆ. Ղազարոսեան և իր պաշտօնէութեան ու նոյնչափ մասնակից էին ժողովրդեան սպասելով արձակեալ բանտարկելոց և բարապաններ զրկելով անոնց ընդ առաջ:

Ժամ 10-ին մօտ՝ կառքի մը հեռաւոր դղրդիւնն զգացուել տուաւ արձակելոց գալուստը: Եւ ահա երևցաւ առաջին կառքն որուն մէջ կը գտնուէր Ոստիկանաց ժողովոյ Նախագահ Հիւսնի պէյ՝ ընկերակցութեամբ Տատեան Վահրամ և Տրդատ պէյերու: Քիչ յետոյ երևցաւ Ոստիկանութեան նախարարին կառքն յորում կը գտնուէր Նազըմ պէյ ընկերակցութեամբ Տոքթ. Յ. Թիրեաքեան էֆ.-ի: Պատրիարքարանի պաշտօնեայք կառաց դռները բանալով, ընդունեցին Նազըմ պէյ և իւրն ընկերացողներն և առաջնորդեցին զանոնք Ս. Պատրիարք Հօր սենեակն, ուր Ն. Ամենապատուութիւն և Քաղ. ժողովոյ ատենապետն ու անդամք արժանավայել պատիւներ ընծայեցին Նազըմ պէյի: Մի և նոյն ժամանակ հետևող ի Պատրիարքարան կը հասնէին արձակեալ միւս հայ բանտարկեալք՝ թուով եօթանասուն երեք (ընդամէնը 76 հոգի): Այս վերջինք, որոնց կընկերանային ոստիկանք, առաջնորդուեցան փոխանորդարանի սրահն:

Հարկ եղած պատիւներն ընծայուելէ յետոյ Ոստիկանութեան նախարարին որ պաշտօնապէս աւետեց կայսերական ներումն, Ս. Պատրիարք Հօր հրաւիրանօք՝ բոլոր ներկայք ինչպէս նաև արձակեալք ուղղակի գնացին Մայր եկեղեցւոյ Ս. Խաչի տաճարն որ շքեղապէս լուսազարդուած էր այս հանդիսին առթիւ: Հոն, հրամանաւ Ս. Պատրիարք Հօր, Տ. Սուքիաս աւագ քահանայ Տ. Ստեփաննոսեան արտասանեց հետևեալ աղօթքն:

Հրաժարիմք ի սատանայէ և յամենայն խաբէութենէ նորա, ի պատրանաց նորա. ի խորհրդոց նորա. ի գնացից նորա. ի չար կամաց նորա. ի չար հրեշտակաց նորա. ի չար պաշտօնէից նորա. ի չար կամարարաց նորա. և յամենայն չար զօրութենէ նորա հրաժարելով հրաժարիմք:

Այս աղօթք երիցս կրկնուեցաւ, որոյ պահուն արձակեալք երեսնին յարեմուտս և ապա յարևելս դարձուցին: Յետ որոյ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն յորդորական մ՚ուղղելով արձակելոց, որով կը յայտարարէր թէ արտասուալից աչօք իրենց արձակուիլը խնդրած է Սուլթանէն և իր աղերսանաց ու երաշխաւորութեան վրայ այսօր ազատ արձակուած են, առաջարկեց հետևեալը.

Ս. Աւետարանը հոս է, պէտք է ամենքնիդ ալ Ս. Աւետարանը համբուրելով առաջի Աստուծոյ երդում ընէք թէ ասկէց վերջը հաւատարմութեան ճամբէն չը պիտի շեղիք բնաւ, չը խաբուելով օտարոտի մեքենայութիւններէ, որոց նպատակը մեր կորուստն է միայն:

Ս. Պատրիարք Հօր այս բանախօսութենէն յետոյ, արձակեալք՝ կարգաւ տաճարի բեմին մերձենալով, Ս. Աւետարանը համբուրեցին և հաւատարմութեան ուխտ ընելէ յետոյ, շնորհակալութիւն յայտնեցին Նազըմ պէյին որ ներկայ էր այս արարողութեան: Ապա, Ս. Պատրիարք Հայրն հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ ըրաւ վասն կենաց և բարօրութեան Սուլթանին. համայն ներկայք, ձայնակցեցան այս սրտագին բարեմաղթութեանց և օդը թնդացուցին «կեցցէ վեհ. Սուլթան» աղաղակներով:

Եւ մինչ, Ս. Խաչի տաճարին առընթեր՝ մայր տաճարին մէջ ծրագալոյցի արարողութիւնք աւարտելու մօտ էին, եօթանասուն և վեց արձակեալք՝ որոց դիմաց վրայ կը նկարուէր տարապայման խնդութիւն և սրտերնին լցուած էր անհուն երախտագիտութեամբ առ գորովագութ կայսրն, կը մնային իրենց ծնողաց և խնամոյ

քով վերադառնալու և խթման տօնն ընտանի յարկին տակ տօնելու:

Պատրիարք Հայրն և Քաղ. ժողովոյ մեծարգոյ անդամք վերստին Ազգ. Պատրիարքարան հրաւիրեցին Նազըմ պէյն՝ ոստիկանական բարձրագոյն պաշտօնէից հետ, որք պատուասիրուեցան արժանաւորապէս: Քառորդ ժամու տեսակցութենէ մը յետոյ, Նազըմ պէյ և իւրայինք հրաժեշտ առնելով Ս. Պատրիարքէն որ ջերմ շնորհակալութիւններ յայտնեց, մեկնեցան Պատրիարքարանէն:

Կը ծանուցանենք թէ ինչպէս Տօքթ. Թիրեաքեան էֆ., Տատեան Վահրամ և Տրդատ պէյերն և միւս եօթանասուն երեք ազգայիններն որոց շաբաթ օրը արձակուիլը ծանուցած էինք ի վերև, կայսերական ներման արժանացած է նաև Արփիար էֆ. Արփիարեան որ արձակուեցաւ կիրակի գիշեր: Ոստիկանութեան Նախարար Նազըմ պէյ կիրակի գիշեր ժամ 4-ին իր ապարանքն հրաւիրելով Արփիարեան էֆէնտին՝ աւետեց նմա թէ կայսերական իրատէի մը համաձայն՝ ներում շնորհուած է իրեն: Արփիարեան էֆ. սրտայոյզ շեշտերով յայտնեց իր անհուն երախտագիտութիւնն վեհ. Սուլթանի այս բարեգթօրով շնորհաց համար, և հաւատարմութեան ու անձնուիրութեան արտայայտութիւններով շնորհակալութիւն մատուցանելով առ վսեմ. Նազըմ պէյ, գիշերայն դարձաւ իր ընտանեաց մօտ:

Ս. Պատրիարք Հայրն՝ ընկերակցութեամբ Աբիկ էֆէնտի Ռշտեանի, Սահակ էֆ. Ղազարոսեանի և Պատրիարքարանի գործակատար Աբրահամ էֆ. Ֆրէնկեանի՝ երէկ առաւօտ կայս. պալատ գնաց շնորհակալութիւն մատուցանելու համար վեհ. Սուլթանի այն առատագութ իրատէին համար որուն շնորհիւ ազատ արձակուած էին հայ բանտարկեալք: Ն. Ամենապատուութիւն ներկայացաւ երկրորդ սենեկապետ Հաճի Ալի պէյին և երախտագիտական ուղերձ մը յանձնեց վեհ. Սուլթանին մատուցանելու խնդրանօք և միանգամայն բերանացի կերպիւ թարգման հանդիսացաւ այն անհուն բերկրութեան և երախտագիտութեան, որով լցուած էր համայն հայ ժողովուրդն ի լուր կայսերական ներման, և բերանացի նկարագրեց այս առթիւ կատարուած հանդիսաւոր արարողութիւնները: Վսեմ. Հաճի Ալի պէյ գնաց մատուցանել Ս. Պատրիարք Հօր ուղերձն յառս կայսերական գահոյից և անմիջապէս վերադառնալով Ս. Պատրիարք Հօր հաղորդեց Ն. Կ. Վեհափառութեան բարձր գոհունակութիւնն և կայսերական բարևները:

Ս. Պատրիարք Հայրն և իրեն ընկերացող տեարք կրկին շնորհակալութիւն յայտնելով առ Սենեկապետ պէյն, և բարեմաղթութիւններ ընելով հրաժեշտ առին Ն. Վսեմութենէն: Ն. Ամենապատուութիւն և իրեն ընկերացող տեարք կայսերական պալատէն մեկնելով՝ Մեծ—Եպարքոս Քեամիլ փաշային ապարանքը գնացին Նիշան Թաշ և նոյնպէս շնորհակալութիւն յայտնեցին Ն. Բարձրութեան»:

ՁՄԵՌՆԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ ՄՈՒՇԻ ՆԱՀԱՆԳՈՒՄ

Ձմեռնային եղանակն՝ որ կը սկսի նոյեմբերէն ցվերջ մարտ ամսոյ, ամբողջ 5 ամիս գրեթէ անգործութեամբ կանցունէ Տարօնցին իր անասնոց հետ, որք նոյնպէս կատարեալ հանգիստ կը վայելեն և չը կայ երբէք ո և է մասնաւոր գործ կամ աշխատութիւն: Յիշեալ պարապոյ ամիսներուն մէջ, մարդիկ և անասունք կապրին այն պաշարով՝ զոր մնացեալ եղանակներու մէջ պատրաստած են: Եւ եթէ այսպէս, Տարօնոյ ժողովուրդը բոլորովին հակապատկեր մը կը կազմէ Կարնոյ, Քարբերդի և այլն շրջակայ ժողովրդոց նկատմամբ, ի մասին առանձին կենցաղավարութեան, զի առաջինքն բացի իրենց անասուններ կերակրելէ չունին ուրիշ մասնաւոր զբաղում ի ձմերան, մինչդեռ երկրորդք, այր և կին, ունին նաև իրենց առանձին արհեստներ, որով կարող եղած են ըստ բաւականին բարւոքել իրենց նիւթական վիճակն: Քիչ մը մօտիկէն ծանօթանալու համար Տարօնոյ ժողովրդեան ձմերային կեանքին, մըտնենք ո և է մի գիւղ, այցենք դոցա բնակարաններ, դիտենք զայն դուրսէն ու ներսէն, աչքէ անցունենք անոնց ձևն, կահ կարասիք, ուսումնասիրենք նոցա բարք, վարք, սովորութիւնք, գաղափարներ և զգացումներ և ահա պիտի տեսնենք որ ամենայն ինչ նահապետական է հոն, միշտ մի և նոյն, անփոփոխ, անայլայլելի նման ծերունի՝ որ երբեք չի փոխեր իր ոճը

բնակարանի ձևը դարերու ընթացից մէջ: Ինչ որ տեսած և լսած են իրենց պապերէն, նոյնը կընեն և իրենք, խորին երկիւղածութեամբ աւանդելով զայն յորդոց յորդի: Տուներնին կը քակեն, ուրիշ հարկաւոր շինութիւններ կընեն, մշակութեամբ կը զբաղուին, և սակայն փոփոխութիւն մը չի՛ներշմարուիր անոնց մէջ. և երբ դիտել տրուի, կը պատասխանեն «իմալ մըր պապերն են եղի, միք լէ ըն ավալ կերթանք»:

Տուներ գլխաւորաբար երկու մասի կը բաժնուին, մէկն՝ որոյ մէջ է թոնիր, յատկացեալ է մարդոց բնակութեան. իսկ միւսը՝ որ է ախոռ, անասնոց: Առանցմէ զատ տան դռնէն դուրս, կայ նաև փոքրիկ մառան մը, զոր ս ր ա հ կանուանեն և որոց մէջ կը պահեն իրենց իւղը, թանհատը, պահոց կերակուր, կաղամբէ թթուն և այլն: Տուներն յարտաքուստ վեզարի ձև ունին և բաւական բարձր են ախոռներէն՝ որք տափարակ ու երկայն են: Տան դռնէն ներս, քանի մը քայլ յառաջ երթալով՝ կը հանդիպինք թոնիրին, որ տան տ ա խ թ ի ն (յատակ) մէջտեղ, երդիքին դիմաց, իջած է գետնին մէջ: Թոնիրէն քայլ մը հեռու դէպի դուռ կը գտնուի թոնիրի ակը, սա ծակ մի է, որ շեղակի բացուած է մինչև թոնիրի յատակը, օդ տալու համար թոնիրին՝ վառուած ժամանակ, այսու հանդերձ սաստիկ ծուխ կը պատէ ամբողջ տունը, որով ձեղունը բոլորովին սևցած ու մրոտած է, սակայն տեղացիք վարժուած են այս ծուխին և երբէք գլխացաւ կամ ուրիշ հիւանդութիւն չեն ունենար: Տան յատակը կլորաձև է, շրջապատին երկու մասը կաւէ շինուած փեթակներ բռնած են. ասոնց ձևը քառակուսի է, առաջին երեսի վրայ, վարի կողմ բացուած է մի կլոր ծակ, զոր ծ ո ր ծ կանուանեն և ուրկէ դուրս կը քաշեն անոնց մէջ լեցուած ալիւր, ցորեան, կըլկըլ, կորեկ և այլն հացահատիկներ և ձմերային պաշարներ: Տան պատի մէկ կողմն ալ դրած են մէկ երկու փայտեայ կամ կաւէ մեծ սնտուկներ, որոնց վրա կը շարեն իրենց անկողիններ եթէ երբէք ունին զայն: Փեթակներու առջև դրուած են հողէ ամաններ որք կերակուր եփելու և ուրիշ պէտքերու կը ծառայեն, զոր օրինակ պուտուկ, ծ ա փ կ ի կ, ի ւ ղ հ ա լ, կճոց և այլն կահկարասիք: Տան շրջապատի մէկ մասն ևս կը կտրէ անասնոց մսուրը, որ ուղղաձիգ կը տարածի վերէն վար և կը բաժնէ ախոռը տնէն: Ախոռն ունի երկու լ ա ր (կարգ), որոց մէջ կը կապուին անասունք հակառակ ուղղութեամբ: Երեկոյ է արդէն, մութն սկսած է, անմիջապէս տ պ ր ա կ մը խոտի փաթոյթով, զոր խ ծ կ ո ց կանուանեն, կը գոցեն երդիքները— տան և ախոռի լուսամուտներ—կը վառեն նահապետական ճրագը, որ փոքրիկ հողէ աման մի է նեղ բերանով, որոյ մէջ կը լեցնեն կտաւատի ձէթ և բամբակէ կամ մաշուած կտաւէ պատրոյգներ դնելով կը վառեն և կը հաստատեն իր որոշեալ տեղը որ շինուած է տան սիւներէն մէկուն վրա բաւական բարձրութեամբ որպէս զի լուսաւորէ ամբողջ տունը:

(Կը շարունակուի)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Վիէննայից գրում են, որ էրցհերցօգ Ֆրանց-Ֆէրդինանդին Պետերբուրգում ցոյց տուած սիրալիր ընդունելութիւնը շատ լաւ տպաւորութիւն է թողել Վիէննայի բարձր շրջաններում:

—Սօֆիայից գրում են, որ Կօբուրգեան պրինցը կարգադրել է, որ սրանից յետոյ զինուորական վարժութիւնների ժամանակ բոլոր հրամանները միմիայն բօլգարական լեզուով գործածուեն:

—Հռոմից հեռագրում են, որ դեռ սրանից մի քանի օր առաջ մինիստր-նախագահի պաշտօն վարող յայտնի Կրիսպի այժմ վճռել է զբաղուել փաստաբանութեամբ, և արդէն յայտարարել է, որ ընդունում է իր մօտ դատաստանական գործ ունեցողներին:

—Սպանիայում տեղի ունեցած վերջին ընտրութիւններին կառավարչական կուսակցութիւնը ձայների մեծ առաւելութիւն ստացաւ և այդպիսով պատգամաւորների ժողովում կառավարչական նախագծերը աջողութիւն կունենան:

—Բեռլինի Ֆրանսիական դեսպան Էրբէտ դիմեց Բեռլինում կայանալի պատկերահանդիսի մասնաժողովին մի նամակով, որի մէջ յայտնում է, թէ Ֆրանսիական կառավարութիւնը չէ կարող պաշտօնապէս մասնակցել պատկերահանդիսին, բայց իրան ախորժելի կը լինէր, եթէ Ֆրանսիացի նկարիչները հանդէս կը գնեն Բեռլինում իրանց նկարները:

—Ֆրանսիական կառավարութիւնը, որպէս հաղորդում է «XIX Siècle» լրագիրը, ներումն շնորհեց Լավրէնիուսին, որը Բէյնշտէյնի, Նակաշիձէի և այլոց հետ, դատապարտուեց անցեալ տարւայ յուլիսին ռումբերի արդէն յայտնի գործին մասնակցելու համար, երեք ամսւայ բանտարկութեան: Ներումն շնորհուեց Լավրէնիուսին, հիւանդութեան պատճառով: Անցեալ երկուշաբթի Լավրէնիուս գնաց Մադէրա կղզին, գրաւոր խոստումն տալով, որ այլ ևս երբէք Ֆրանսիա չի վերադառնայ:

—Կ. Պօլսից լրագիրներին հեռագրում են, որ Հին-Սերբիայում արնաուտները կազմակերպում են զինուորված խմբեր:

—Մակէդօնիայում տեղական իշխանութիւնները յարքունիս են գրաւել բօլգարական բազմաթիւ շրջաբերականներ:

—Հռոմից լրագիրներին հեռագրում են յունվարի 22-ից, որ Ումբէրտո թագաւորը առաւօտեան 11 ժամին ընդունեց մարկիզ Դի-Րուդինիին, որը ներկայացրեց նրան նոր մինիստրութեան անդամների ցուցակը: Թագաւորը հաւանութիւն տուեց այդ ցուցակին: Շատ հաւանական է, որ պատգամաւորների ժողովը կը հրաւիրվի շաբաթ օր մինիստրութեան պրօգրամի հետ ծանօթանալու համար:

—Պարիզի «La France nouvelle» լրագրին փետրվարի 2-ից Բեռլինից հեռագրում են հետևեալը. «Շաբաթ գիշերը ստիպված էին գերմանական Վիլհէլմ II կայսրին մօրֆիի սրսկում անել կաշու տակ, որպէս զի կարողանան մի փոքր մեղմացնել նրա տանջանքները և հնարաւորութիւն տան նրան գոնէ կարճ ժամանակով քնել: Բանից դուրս է գալիս, որ կայսրը չորս օր ու գիշեր չէ քնել: Կայսրի եղբայրը, պրինց Հէնրիխ, լիազօրութիւն է ստացել փոխարինել կայսրին, և ընթացող պետական գործերը վարել: Հաւաստացնում են, որ կայսրը արդէն կտակ է կազմել և յանձնել է պրուսական թագաւորական պալատի մինիստր կոմս Վէդէլին: Այդ կտակով, մինչև թագաժառանգ պրինցի կատարելահասակ դառնալը, խնամակալութիւնը յանձնվում է կայսրուհի Ավգուստա-Վիկտօրիային և պրինց Հէնրիխին: Կտակակատարներ նշանակված են Բադէնի դուքսը և Սակսօնիայի թագաւորը: Առևտրական և ֆինանսական շրջաններում շատ անհանգիստ են եղած կայսրի հիւանդութեան պատճառով և լրագիրներին արգելված է որ և է տեղեկութիւն հաղորդել կայսրի հիւանդութեան մասին:

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1 փետրվարի: Թագաժառանգ Ցեսարեվիչը մտադիր է մնալ Կօլոմբօյում մօտ 10 օր: —Լուրերին նայելով, Պետերբուրգում լոյս տեսնող գերմանական «Հէրօլդ» լրագրի հրատարակութիւնը անցնում է ակցիօներական ընկերութեան ձեռքը, որն այդ նպատակով կազմված է: Դա առաջին դէպքն է, որ Ռուսաստանում լրագիրը հրատարակվում է ակցիօներական հիմքերի վրա:—Լրագիրները հաղորդում են, որ մարտի 31-ից մինչև ապրիլի 8-ը Պետերբուրգում լինելու է ձիերի համառուսական ցուցահանդէս:—Այսօր էրցհերցօգ Ֆրանց-Ֆէրդինանդ ներկայ էր երկրորդ Բարձրագոյն զօրահանդիսին և նախաճաշեց Անիչկեան պալատում. նոյն տեղում այսօր ճաշ կը տրվի, իսկ երեկոյեան էրցհերցօգ կուղևորվի Մօսկվա:

ԲԵՐԼԻՆ, 1 փետրվարի: Պետական բանկը իջեցրեց դիսկօնտը $3^1/_2$-ից մինչև $3^0/_0$:

ՍՕՖԻԱ, 1 փետրվարի: Ասում են, որ այստեղ բացված է մի դաւադրութիւն Կօբուրգեան պրինցի և մինիստրների դէմ: Գործին մասնակցողները Պանիցայի բարեկամներն են. խումբը կազմող վեց հոգուց երեքը փախան, դրանց թւում և խմբապետը: Առ այժմ ոչինչ հաստատ տեղեկութիւններ չը կան:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 փետրվարի: Երէկ Անիչկեան պալատում ի պատիւ էրցհերցօգ Ֆրանց-Ֆէրդինանդի ճաշ կար, որին ներկայ էին՝ Մեծ իշխանները և Մեծ իշխանուհիները, աւստրիական դեսպանութիւնը և ուրիշ շատ բարձրաստիճան անձինք: Աւստրիական համազգեստներ և ժապաւէններ ունեցողները ներկայ էին այդ ժապաւէններով և համազգեստներով: Ճաշին Թագաւոր կայսրը առաջարկեց աւստրիական կայսրի, կայսրուհու և բարձր հիւրի կենացը, որի ժամանակ նուագախումբը հնչեցրեց աւստրիական օրհներգը: Երեկո-

ցօղը առաջարկեց Թագաւոր կայսրի, Թագուհի կայսրուհու և ամբողջ Թագաւորական տան կենացը: Նոյն օրը երեկոյեան էրցհերցօգ ուղևորվեց Մօսկվա: Էրցհերցօգին ճանապարհ գցեցին Թագաւոր կայսրը և Մեծ իշխանները: Մօսկվայում էրցհերցօգը կիջևանի Կրեմլի պալատում:—Արբեցողութեան դէմ մաքառելու համար Տամբօվի Թեմական հոգևոր իշխանութիւնը անհրաժեշտ է համարել՝—հիմնել ծխականների մէջ արբեցողութեան դէմ մաքառող ընկերութիւններ և ծխական դպրոցներ, բանալ դպրոցներին կից գրադարաններ՝ արբեցողութեան դէմ գրված գրքերով, աշխատել որ եկեղեցիներից որքան կարելի է հեռացնվեն պանդոկները և արմատախիլ անել հասարակական ժողովների, եկեղեցական տօների և ընտանեկան հանդէսների ժամանակ Թունդ խմիչքների գործածութիւնը:

ԼՕՆԴՕՆ, 2 փեարվարի: Երէկ ոստիկանութիւնը բաց արաւ աներևոյթ Ջէկի՝ որոմյն պատուողի մի նոր չարագործութիւնը: Գտնված է մի կնոջ դեռ ևս չը սառած, գլուխը կտրված դիակը:

ԿԱՆԴՕ, 2 փետրվարի: Երէկ, կէսօրից յետոյ, Թագաժառանգ Ցեսարևիչը նահանգապետի և սվիտայի ուղեկցութեամբ, նայեց բուսաբանական այգին, ման եկաւ քաղաքը և ընդունեց հիւրեր: Հանդիսաւոր ճաշից յետոյ ներկայ էր աւագների հանդէսին: Վաղը Թագաժառանգը գնալու է ձիարշաւին՝ Դեկօյա և երեկոյեան կը գնայ Նուրաևլյա: Նորին Բարձրութիւնը վճռել է մնալ Ցէյլօն կղզու վրա մինչև 10—22 փեարվարի:

ԲԵՐԼԻՆ, 2 փեարվարի: Կայսրը ներկայ էր այսօր պարլամենտական ճաշին՝ պետական կանցլէրի մօտ և մի քանի ժամ տաք կերպով խօսում էր ընչխոսաղի անդամների հետ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 փետրվարի: Վճռված է «Курскій Листокъ» Թերթի հրատարակութիւնը դադարեցնել մի ամսով:

ՄՕՍԿՎԱ, 3 փետրվարի: Երէկ այստեղ հասաւ աւստրիական էրցհերցօգ Ֆրանց-Ֆէրդինանդ. կայարանում էրցհերցօգին դիմաւորեցին բարձրաղիր պաշտօնական անձինք և աւստրիական գաղթականութեան պատգամաւորութիւնը: Կայարանից էրցհերցօգը գեներալ-նահանգապետի հետ գնաց Կրեմլի պալատը, ուր նրա համար պատրաստված էր Ցեսարևիչի բնակարանը: Նախաճաշից յետոյ էրցհերցօգը նայեց Կրեմլի տաճարները և երեկոյեան ներկայ էր գեներալ-նահանգապետի մօտ հանդիսաւոր ճաշին:

ՍՕՖԻԱ, 3 փետրվարի: Պրինց Ֆէրդինանդի դէմ դաւադրութեան լուրը պաշտօնապէս հերքվում է:

ԼՕՆԴՕՆ, 3 փետրվարի: Այսօր ձերբակալված է մի ոմն Սադլէր, որի չորերը արիւնոտ էին և որին տեսել էին սպանված աղջկայ հետ դիակը գտնելուց $1/4$ ժամ առաջ: Ոստիկանութիւնը ենթադրում է, որ ձերբակալել է որովայներ պատռող Ջէկին: Սադլէր, որի մասին կարծում էին Թէ արդէն $1^1/_2$ տարի է ինչ բացակայ է Անգլիայից, հերքում է իրան վերագրված չարագործութիւնը:

ՊԱՐԻԶ, 3 փետրվարի: Մեծ իշխան Գէօրգի Ալէքսանդրովիչ կը հասնի Սուէզ վաղը:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ.

փետրվարի 1-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ . .	85 ր.	70 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ — . .	41 »	75 »
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	33 »	65 »
Ոսկի — — արժէ . .	6 »	87 »
Մաքսային կուպօններ — . .	137 »	25 »
Արծաթ — — — . .	1 »	08 »
Բօրսային դիսկօնտներ — . .	$4^1/_8$ և $5^1/_2$	»
Պետ. բանկի 5% տոմս — . .	105 »	— »
— — — — 2-րդ —	103 »	87 »
— — — — 3-րդ —	103 »	62 »
— — — — 4-րդ —	103 »	62 »
— — — — 5-րդ —	103 »	62 »
— — — — 6-րդ —	103 »	62 »
6% ոսկեայ ռէնտա	145 »	50 »
4% ոսկեայ փոխառութիւն	— »	— »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	103 »	75 »
— — — — 2-րդ —	103 »	87 »
— — — — 3-րդ —	105 »	80 »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	237 »	— »
— — երկրորդ — .	226 »	— »
Պետական. երկաթուղային ռէնտա .	104 »	50 »
$5^1/_2$% ռէնտա	108 »	— »
4% Ներքին փոխառութիւն . . .	95 »	50 »
5% դրաւ. Թղթ. ազն. կալ. բանկի	104 »	25 »
$5^1/_2$% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	108 »	— »
$4^1/_2$% գրաւական Թղթեր կալուած. փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	139 »	50 »
— — — Թղթադ.	103 »	87 »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաները. .	101 »	— »
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	100 »	— »
Օդէսայի — — .	101 »	37 »
Թիֆլիսի — — .	96 »	75 »
Գրաւ. Թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	102 »	25 »
— — Քութայիսի — — .	102 »	25 »

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է:

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԹԱՏՐՕՆ

Այսօր, ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 5-ին փետրվարի, կը կայանայ
հայ երգիչ **Բ. ԱՄԻՐՋԱՆԵԱՆՑԻ** կօնցէրտը
Մասնակցութեամբ տիկին Ֆերգիս-Դավիդօվայի, տիկին Ռնտիլօվայի, պ.պ. Սարաջևվի, Ֆարինայի, Պետրոսեանի, Միրաղեանի և Փուղինօվի:
Սկիզբը $8^1/_2$ ժամին:
Տոմսակները Բանկային Թատրոնի կասայում: 1—1

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
MESSAGERIES MARITIMES
(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

կանոնաւոր և ուղղակի երԹևեկութիւն ԼՕՆԴՕՆԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ.
Ուրբաթ, 9/21 փետրվարի դուրս կը գնայ ԲԱԹՈՒՄԻՑ ERIMANTHE (ԷՐԻՄԱՆԹ) շոգենաւը, նաւապետ MERLIN (ՄԷՐԼԷՆ) դէպի Կ. Պօլիս, Մարսէլ, Հավր, Լօնդօն, մանելով և միջանկեալ նաւահանգստները:
Ագէնտները՝ ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գ. ԷՍՍԷՆԺԷՐ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ ԳԷՈՐԳ ՀԷԶՈՒԲԵԱՆՑ, իսկ ԲԱԳՈՒԻ մէջ՝ ԳՕԼԴԼՈՒՍՏ: 1—2

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.
ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Շոգենաւերի կանոնաւոր և ուղղակի երԹևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ դէպի ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբԹի օրերը, երկուշաբաԹը մի անգամ, չորեքշաբԹի 9/21 յունվարից սկսած

ԵՒ ՓՈԽԱԴԱՐՁ

ԲաԹումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզօն, Սամսօն, և Կ. Պօլիս:
ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐԸ ԴՈՒՐՍ ԵՆ ԳԱԼԻՍ
Չորեքշաբթի, 30 յունվարի (11 փետրվարի) շոգենաւ ՍԻՐԿԱՍԻ նաւապետ ԲՕՇԷԼ
— 13/25 փետրվարի — ԱՆԱՏՕԼԻԱ — ԳԱՐՐԻԳ
— 27 փետրվարի (11մարտի) — ՄԻՆԳՐԷԼԻԱ — ԺԻԲՈՒԷՆ
— 13/25 մարտի — ՍԻՐԿԱՍԻ — ԲՕՇԷԼ
և այլն, երկու շաբաԹ մի անգամ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ օրերը, 4 ժամին կէսօրից յետոյ:
Տոմսակների գները ուղղակի երԹևեկութեան ԲաԹումից դէպի Պարիզ իսկական գնից պակասեցրած են:
Տեղեկութիւնների համար ճանապարհորդների և բեռների մասին Թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան ագէնտներին. ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գարանիօնին, Նաբերէժնայա, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ պ. Վիկտոր դ'ԱՐՆՕՒՆ, Միջին-փողոցում, նախկին գեներալ Տէր-Ասատուրովի տանը, ԲԱԳՈՒՈՒՄ, Սամուէլ Դիլգարովին, Կօլիւբակինսկայա հրապարակ, և ՆՕՎՕՐՕՍԻՑՍԿՈՒՄ պ. Լուի Բընօին: 5—10 (ե. և շ.)

ВЫСОЧАЙШЕ УТВЕРЖДЕННОЕ ТОВАРИЩЕСТВО МЕХАНИЧЕСКАГО И ЧУГУННО-ЛИТЕЙНАГО ЗАВОДА

БЕЛЛИНО-ФЕНДЕРИХЪ
ВЪ ОДЕССѢ.

Складъ и производство сельско-хозяйственныхъ и заводскихъ машинъ и орудій, какъ-то:

Постоянныхъ паровыхъ машинъ и котловъ разныхъ системъ и силъ, Мукомольныхъ мельницъ и всякаго рода принадлежностей къ нимъ. Щеретовокъ, вальцовыхъ поставовъ крупосѣекъ, буратовъ и всякихъ другихъ мельничныхъ машинъ системы Г. Даверіо. Лѣсопильныхъ станковъ съ пилами. Конныхъ молотилокъ, и приводовъ, вѣялокъ, соломорѣзокъ, кукурузныхъ молотилокъ—ручныхъ, конныхъ и паровыхъ Прессовъ для винограда и сѣна. Маслобоекъ, брандспойтовъ и пасовъ. Конныхъ грабель «Голинсвортъ».
Производство котельныхъ работъ и отливка изъ чугуна и мѣди.
Выполненіе всякаго рода заказовъ для паровыхъ вальцовыхъ мельницъ, винокуренныхъ, пивоваренныхъ, сахарныхъ и другихъ заводовъ, вагоны для конножелѣзныхъ дорогъ.
Складъ локомобилей, паровыхъ молотилокъ, конныхъ молотилокъ со штифтовыми барабанами и конныхъ приводовъ извѣстной фирмы Клейтонъ и Шутлівортъ въ Линкольнѣ и Вѣнѣ.
Главный складъ жатвенныхъ машинъ и косилокъ «Желѣзная рама» и «Континенталь» Джонстона.

Единственный складъ вальцовыхъ станковъ Г. ДАВЕРІО въ Цюрихѣ.

Заводъ имѣетъ свой собственный эллингъ для постройки пассажирскихъ и буксирныхъ пароходовъ, паровыхъ катеровъ, баржъ и проч. и принимаетъ заказы на поднятіе на эллингъ судовъ для исправленія или окраски подводныхъ частей и ихъ корпусовъ.
Агентъ въ Ростовѣ н/Д. Г. Я. Золотухинъ, Николаевскій пер. д. Арт. Яблокова, противъ Реальнаго училища кв. № 8.
43—100 (ե. շ.)

„ՄԻՇՈՒՆԱՑ“
ՄԿՆԵՐ ԿՈՏՈՐԵԼՈՒ ԲԻՍ ԳՈՒՍՄԱՆԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ
գլխաւոր պահեստը գտնվում է Թիֆլիսում և Բագւում Բարձրագոյն հաստատված ղեղատան ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մօտ: 21—50 (5)

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ՏԻԿԻՆ ՍՕՖԻԱ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ և ԳՐԻԳՈՐ ՅՈՎՍԵՓԵԱՆ ՄԻՐԶՕՅԵԱՆՆԵՐ, ՄԿՐՏԻՉ ԳԵԱՆՋԵՑԵԱՆ, ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԳԵԱՆՋԵՑԵԱՆ և ԳԱՅԱՆԷ ԱԹԱԲԷԿԵԱՆ սրտի ցաւով յայտնելով առաջինն՝ իր հարսի, երկրորդը իր ամուսնու, երրորդը և չորրորդն իրանց դստեր և հինգերորդն իր քրոջ՝ ՀՌԻՓՍԻՄԷ ՄԻՐԶՕՅԵԱՆԻ մահը, խնդրում են ազգականներին և ծանօԹներին ներկայ լինել հանգուցեալի Թաղմանը, հինգշաբԹի օր, փետրվարի 7-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին: Հանգուցեալի մարմինը կը տանեն եկեղեցի իր բնակարանից, Չավչավաձեվսկի փողոցի վրա, № 12 Զրկինանց եկեղեցին: Հոգեհանգիստ կը կատարվի երեքշաբԹի և չորեքշաբԹի օրերը, երեկոյեան 7 ժամին: 1—2

Լոյս են տեսել
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
հետևեալ գրքերը:

ԼԱԼՕ, Թիւրքահայերի կեանքից (սպառված)	5 կ.
ԽՕԼԵՐԱ և նրա առաջն առնելու միջոցներ	5 »
ԱՅՆՏԵՂ ԵՒ ԱՅՍՏԵՂ, Գրիգոր Արծրունու	10 »
ԱՐՆԱԳԻՆ, Լէօի, (սպառված)	7 »
ՊՍՏԻԿ Է ԲԱՅՑ ՉՍՏԻԿ Է, Լունկեվիչի (սպառված)	5 »
ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՏԻԿԻՆ	5 »
ՄՏՔԻ ՄՇԱԿԸ, Խ. Մալումեանի	50 »

Տպագրվում է „ԼԻՐ ԹԱԳԱՒՈՐ“, ժողովրդական ընԹերցանութեան համար:
Միմեանց յետևից լոյս կը տեսնեն՝ և ուրիշ գրքեր ժողովրդական ընԹերցանութեան համար:
Դիմել այս հասցեով. Թիֆլիս, Խ. Մալումեան: 1—3

Ա. Ի. ՖԻՒՐԷՐԻ ՑԻՐԿԸ

Այսօր, երեքշաբԹի, փետրվարի 5-ին, կը տրվի արտակարգ մի ներկայացում, ցիրկի կասիր Դ. Ն. ՆԻԿԻՏՍԿՈՒ բենեֆիսին: Ներկայացումը կը բաղկանայ ցիրկի ռեպերտուարի ամենաընտիր նոմերներից, և 3 բաժանմունք կունենայ: Կը մասնակցէ ամբողջ խումբը և պարեկողները: Վերջում դրված կը լինի ամենաշքեղ պանտոմին „ԽԱԲՎԱԾ ԿԱՍԻՐ“ անունով:
Ձի հեծնելու դասեր առնել ցանկացողները պայմանների մասին կարող են դիմել ցիրկի ռեժիսօրին՝ Բիննեմինին: Այլ և ընդունվում են ձիեր՝ վարժեցնելու համար:
Ա. ՖԻՒՐԷՐ

Дозволено цензурою, Тифлисъ 4 Февраля 1891 г. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовск. ул. д. каз.